

ΚΥΨΕΛΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

προπληρωτέα

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. ν. 6.

Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. . . . 40

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΘΩΝ ΠΕΤΤΖΟΣ

ΕΤΟΣ Γ'.—ΦΤΑΛ. 8.

ΑΡΙΘΜΟΣ 32

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Μαρτίου 1886

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

. . . Rivolgiam lo ingegno
A le belle arti nostre, o esperie genti.

Περὶ τοῦ πολυθρυλήτου τούτου ἀρχιτέκτονος, ζωγράφου, γλύπτου καὶ ποιητοῦ οὗτινος ὁ μέγας τοῦ Ρολάνδου αἰοῖδος διὰ τοῦ γλαφυροῦ αὐτοῦ ὕφους τὸν στέφανον ἐπέλεξε γράφων

. . . quel che a par sculpe e colera

Michel, più che mortale Angel divino, πλείστοι τῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων συνέγραψαν. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἀριστεύουσιν οἱ Vasari καὶ Condivi ὧν τὰ ἔργα ἀείποτε ἔσσονται τὰ τῆς βιογραφίας αὐτοῦ κείμενα. Μεταξὺ τῶν δευτέρων ἴσως πάντων ὑπερέχει ὁ Ἄγγλος Duppa οὗτινος τὸ πόνημά διακρίνεται κατὰ τὴν κομψότητα πεπλουτισμένον εἰσέτι ἐκ τῶν εἰκονογραφιῶν, ἐπιστολῶν καὶ ποιημάτων τοῦ ἐξόχου Ἰταλοῦ. Κατὰ τὸν τεχνοκρίτην Gamba πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν ὡς λίαν πολύτιμον τὴν γαλλικὴν ἱστορίαν τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἐκδοθεῖσαν παρὰ τοῦ Quatremere ἐκ Quincy. Ἡ ἱστορία τῆς τέχνης τοῦ Angecourt, καὶ ἐν γένει πάντες οἱ τῆς καλλιτεχνίας ἱστορικοὶ πραγματεύονται περὶ αὐτοῦ καὶ πρὸ πάντων τούτων ἡ τῆς γλυπτικῆς ἱ-

στορία τοῦ Cicognara παρέχουσα ἡμῖν ἀναντίρρητα γεγονότα καὶ ὀρθὰς τῶν ἔργων κρίσεις. Ἀξίαι τῆς ἡμετέρας ἀναγνώσεως καὶ μελέτης διατελοῦσιν εἰσέτι αἱ ἐνθερμοὶ καὶ ἐμβριθεῖς σελίδες περὶ Μ. Ἀγγέλου τοῦ Τ. Dandolo ἐν τῷ τοῦ Δάντου Αἰῶνι, καὶ ἐν τῇ τῶν Παπῶν Ἱστορίᾳ. Ἀρισται μελέται τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ μεγίστου τεχνίτου εἶνε αἱ τοῦ F. De Boni ὅς τις τεκμήριον ἔδωκεν ἡμῖν εἰς ἀνάλογον ἄρθρον ἐν τῇ τῆς Ἑνετίας Ἐγκυκλοπαιδείᾳ.

Ἰδιαίτερα ἔργα τοῦ Βωναρόττη ἔτυχον εἰσέτι ἰδιαίτερων πονημάτων π. χ. αὐτὸς οὗτος δι' ἐπιστολῆς δημοσιευθείσης μετὰ τρεῖς αἰῶνας παρὰ Σεβαστιανοῦ Ciampi τῷ 1834 ἀνέλαβε τὴν ἀπολογίαν τοῦ μνημείου τοῦ Ἰουλίου κατὰ τῶν φθονερῶν Ἀριστίππων τῆς ἐποχῆς του· ὁ κολοσσαῖος ἀνδριάς τοῦ Μωϋσέως (ὃν τινα μόνον ὁ Lacombe ἀγνοοῦμεν τίνι αἰτίᾳ ἐσιώπησε) περιεγράφη ὑπὸ πολυαρίθμων ποιητῶν καὶ φιλολόγων ἐν οἷς καταλέγεται ὁ Cancellieri ὅστις τῷ 1823 ἔγραψεν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ Μωϋσέως ἐξ ἧς ἐξάγεται ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία πάντων ἐκείνων οἵτινες ἐν γένει καὶ ἰδιαίτερος συνέγραψαν περὶ Μ. Ἀγγέλου καὶ περὶ τοῦ τοῦ ἀγάλματος ἀξιόλογον περιγραφὴν καὶ διατριβὴν ἀφῆκεν ἡμῖν ὁ εἰδήμων γηραιὸς Pi-

stollereri κατά τὸ ἔτος 1859.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ προτερημάτων ὁ Βωναρόττης ὑπῆρξε φιλόλογος καὶ ποιητὴς καὶ τὰ ἔπη αὐτοῦ συνήθως ἀνεγίνωσκε πρὸς τὴν διάσημον ποιήτριαν Βικτωρίαν.

Ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ Μ. Ἀγγέλου τοῦ νεωτέρου ἐν Φλωρεντία τοῦ 1623, καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοι ἡμαρτημένως λέγουσι τῷ 1613, ἀναθέντος αὐτὰ τῷ Καρδινάλιῳ Maffeo Barberini εἴτα Πάπᾳ Urbano VIII. Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἐκδοσις Φλωρεντινὴ τοῦ ἔτους 1726 συναρμολογηθεῖσα ὑπὸ G. B. τοῦτ' ἔστι ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Giovanni Bottari τοῦ μετριοφρόνως ὑποκαλυπτομένου καὶ ἐν ἄλλοις λυσιστελέσιν ἐπιχειρήμασιν ὑπὸ τὰ ἀρχικά G. B. Ἡ Ῥωμαϊκὴ ὁμῶς τοῦ 1817 φαίνεται ἡ ἐντελεστέρα συμπεριλαμβάνουσα καὶ τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ ποιήματα ἐξ Οὐατικανοῦ Κώδικος.

Ἐκ τοιούτων πηγῶν τὴν ἡμετέραν τοῦ Μ. Ἀγγέλου βιογραφίαν ἀρύνοντες θέλομεν ἐξετάσει ἱστορικῶς τε καὶ φιλολογικῶς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐλπίδα ἔχοντες ὅτι αἱ ἡμέτεραι μελέται θέλουσι συντείνειν εἰς κλέος τοῦ μᾶλλον ἡθνητοῦ θεῖου τούτου Ἀγγέλου.

Τῇ 6ῃ Μαρτίου 1474 ἡμέρα δευτέρα ὥρα 4ῃ τῆς πρωίας ἐν Καπρέζῃ τῆς Ἀρετινῆς χώρας ἐγεννήθη παιδίον, ὃπερ ὠνομάσθη Μιχαὴλ Ἀγγελος. Κατὰ περιέργον σύμπτωσιν, ἥτις εἶναι ἴσως ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ τυχαία, ὁ Σάγκιος καὶ ὁ Βωναρόττης, οἱ δύο κορυφαῖοι τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Κόσμου ζωγράφοι, ἔλαβον γεννηθέντες τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν Ἀγγέλων· ἐτι δὲ περιεργότερον εἶναι ὅτι ὁ μὲν Ραφαὴλ θεωρεῖται ὁ ἄγγελος τῆς φιλοστοργίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ!

Πατὴρ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἦτο ὁ Λεωνάρδος Βωναρόττης δῆμαρχος Κλουσίου καὶ Καπρέζης, ἔλκων τὸ γένος ἐκ τῶν κομήτων τῆς Κανόσης μιᾶς τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Τοσκάνης οἰκογενειῶν. Ἦτο δὲ ὁ τελευταῖος μὴν τῆς ἀρχῆς ὅτε ηὐδόκησεν ὁ Ὑψιστος νὰ τῷ δωρήσῃ υἱόν, ὅστις ἐμελλε νὰ παράσῃ αὐτῷ πολλὴν ἄμα δυσἀρέσκειαν καὶ δόξαν. Ἀπεφάσισεν ἐπομένως νὰ καταλίπῃ τὴν δια-

μονὴν αὐτοῦ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς Σαττινιανὸν τὴν ἰδίαν πατρίδα εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ θρέφους· ἐν τούτοις δ' ἔσπευσε ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς λοιποὺς υἱοὺς εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἐπιτήδευμα σφόδρα τιμώμενον ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ εἰς τὸ ὅποιον ὤφειλον μέγα μέρος τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. Ἦδη δὲ ἐφαντάζετο διὰ τὸν ἀρτιγέννητον υἱὸν λαμπρότερον στάδιον, προορίζων αὐτὸν διάδοχον ἐν τοῖς πολιτικαῖς πράγμασι, καὶ νομίζων ὅτι ὁ μικρὸς Μ. Ἀγγελος ἤθελεν ἀποβῆ ἡμέραν τινὰ Δήμαρχος, Γραμματεὺς, Πρέσβυς ἢ καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας· τοσοῦτον ἀπείχε τοῦ νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη οἰκοδόμος... ὡς ἔλεγε μετὰ ταῦτα ὁσάκις κατελαμβάνετο ὑπ' ὄργῃς. Τὸ Ὑπέρτατον Ὄν, ὁ ἀπειρος ἐκείνος κύκλος, οὕτινος πανταχοῦ συναντῶμεν τὸ κέντρον, οὐδαμοῦ δὲ τὴν περιφέρειαν, κατὰ τὴν θαθεῖαν ρῆσιν τοῦ Pascal, προνοεῖ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐν τῇ κώμῃ Σαττινιανῷ ὑπάρχει πληθὺς μεταλλείων, ἐνθα βλέπει τις πλείοτους ἐργάτας ἢ πεπαιδευμένους, καὶ ἡ μόνη τροφὸς, ἥτις εὐρέθη διὰ τὸν μέλλοντα ἀρχοντα, ἦτο σύζυγος λιθοξόου τινός. Τὸ παιδίον ηὐξήθη εὐρωστον εἰς τὸν αέρα καὶ τὸν ἥλιον καὶ οἱ πρῶτοι αὐτοῦ κλαυθμυρισμοὶ ἀπεπνίγοντο ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ τῆς πρίονος καὶ τοῦ κτύπου τῆς σφύρας· εὐκλον δὲ εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ὅπως ὡν ἡγάκτησεν ὅτε βαλόντες μανδύαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ δόντες αὐτῷ γραμματικὴν τὸν ἐπεμψαν εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα διδαχθῇ ὑπὸ Φραγκίσκου τοῦ Οὐρβενάτου.

Τινὲς τῶν γονέων ὑπὸ ἐνστίκτου ὀρυγῆς καὶ κνισμοῦ τινος φερόμενοι θέλουσι νὰ διάσωσι τὰ ἴδια τέκνα νὰ ἐπιδιδῶσιν εἰς ἐπιτηδεύματα πρὸς τὰ ὅπῃ αὐθαίρῃ αἰσθάνονται ἀγάπην καὶ κλίσιν. Γεννᾶται τις ποιητὴς ὡς ὁ Ὀβίδιος ἢ ὁ Πητράρχης; θέλουσι νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον. Ἄλλος γεννᾶται καλλιτέχνης ὡς ὁ Μ. Ἀγγελος ἢ ὁ Κελλίνης; τὸν ἀναγκάζουσι νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν ἢ νὰ φυσᾷ τὸν αὐλό. Ἐν τῇ ἀνατροφῇ ταύτῃ τῆς φύσεως συμβαίνει ὅτι «optat ephippia bos piger, optat arare caballus». Δικαιῶς λοιπὸν ὁ Δάντης ἀνέκραξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει

αὐτοῦ·

Ma voi torcete alla religione

Tal che fu nato a cingersi la spada,

E fate re di tal ch'è da sermone;

Onde la traccia vostra è fuor di strada.

(Parad. 8. 145).

Ἀλλὰ δὲν ὠφελήθησαν ἅπαντες ἐκ τοῦ μαθήματος τούτου, καὶ πολλοὶ πατέρες θέλουσιν ἀκολουθήσει τὴν ὁδὸν ταύτην μέχρι τέλους κόσμου· ὁ Βωναρόττης ὁμως ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους καὶ ἐκλινεν, ὅτε ἐπίσθη πληρέστατα ὅτι ὁ υἱὸς ἐπρωτίμα τὴν γλυφίδα μᾶλλον ἢ τὸν κέλαμον.

(ἀκολουθεῖ)

Φ. ΔΙ ΜΕΝΤΟΣ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Ἀποθανόντος τοῦ Φωσχόλου, τῷ 1827, οἱ Ζαχύνθιοι, ἵνα δεῖξωσι τὸν σεβασμὸν, ὃν πρὸς τὸν μέγαν συμπολίτην αὐτῶν εἶχον, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Λατίνων, ἐτέλεσαν μεγαλοπρεπὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ φιλελευθέρου πολίτου καὶ ἀθανάτου ἀοιδοῦ τῶν Τάφων καὶ Χαρίτων. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ ὑψηπετέστερος τῶν ἀοιδῶν τῆς Ἑλευθερίας, ὁ Σολωμὸς, ἀπήγγειλε λαμπρὸν λόγον. Καὶ ὁ Γρυπάρης, νέος τότε σφριγῶν, ἔχων μόλις τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, συνεκινήθη εἰς τὸν θάνατον ἀνδρὸς, οὗ τὰ γενναῖα καὶ φιλελεύθερα αἰσθήματα, εἶχον ἐνθουσιάσει πᾶσαν εὐγενῆ καρδίαν. Ὁ Γρυπάρης δὲν ἀπήγγειλε λόγον ἀλλὰ στίχους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωσχόλου ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Κούρτζουλας συνέλαβεν τὴν εὐγενῆ ιδέαν νὰ φέρῃ τὰ κόκκαλα τοῦ συμπολίτου του εἰς Ζαχύνθον, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, οἱ Ζαχύνθιοι προσέφερον καὶ χρήματα διὰ τὰς δαπάνας τῆς μετακομιδῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς, τὰ ἱερὰ κόκκαλα ἔμεινον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἕως ὅτου ἡ Ἰταλία τὰ ἔλαβε καὶ ἔθεσεν αὐτὰ ἐν τῷ Πανθεῶ παρα ἐκεῖνοις

τῶν μεγάλων ἰταλῶν. Ὁ Σ. Ρώμας καὶ ὁ ἱστοριογράφος Χιώτης διεμαρτυρήθησαν, ἀλλὰ ἀργά. Ἀργὰ ἐπίσης ὁ Δῆμος ἔκαμε τὴν αἴτησιν. Ὁ Γρυπάρης συνηγόρει ὑπὲρ τῆς μετακομιδῆς καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔγραψεν ἀρκετοὺς ἀνομοιοκαταλήκτους στίχους, ἔχοντας τὸν τίτλον Ὁ π τ α σ ί α τ ο ὗ Φ ω σ κ ό λ ο υ, δι' ὃν ὁ Φώσκολος παραπονεῖται μὲ τοὺς Ζαχυνθίους ὅτι τὸ κορμί του κοιμᾶται σὲ χώματα ἀγγλικὰ νόθα γιὰ αὐτόν. Εὐχαριστεῖτο περιγράφων ἤθη τινὰ τῆς Ζαχύνθου τὰ ὅποια ἐνόμιζε κακὰ, οὕτω δι' ἐνὸς ποιηματίου καταφέρεται κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης τῶν ἡμερῶν του ιδέας ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦνε αἱ κόραι κλεισμέναις καὶ δὲν ἐδίδετο αὐταῖς ἐλευθέρα ἀνατροφή. Ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ περιορισμοῦ ἐκεῖνον ἐγένοντο πολλαὶ καταχρήσεις.

Ποῖος λέγει νὰ εἴν' κλεισμέναις
Κόραις, σὰν φυλακισμέναις,
Καὶ νὰ βλέπῃς γαῖς οἰκίαις
Μελιούνια τζελουζίαις
Ποῦτε ὁ ἥλιος δὲν ἔμπορεῖ.
Στὸ παράθυρο νὰ ἐμβῇ;
Καὶ ἡ μανὰδες ποῦ πηγαίνουν,
Ποῖος λέγει, νὰ μᾶς πέρνουν
Θυγατέρες τους κοντὰ
Εἰς τὰ τόσα ἀρχοντικά,
Παρὰ σπῖτι νὰ τ' ἀφίνουν
Μὲ ταις δούλαις, νὰ ταις δίνουν.
Συμβουλαις κακαῖς, μαυρίαις,
Καὶ νὰ ἀκοῦν βρωμολοχίαις;
Καὶ λαμβάνοντας γαμπρὸ
Τέτοια νᾶχουν γιὰ προικὸν,
Καὶ ἔτσι οἱ ἄνδρες οἱ καλοὶ
Νὰ ἀποδείχωνται κακοὶ
Μὴ μπορῶντας νὰ βαρσοῦν
Τὰ αἰσχρὰ λόγια, ποῦ ἀγροικοῦν
Ἀπὸ τέτοια ἀνατροφή
Βρωμερότατη, κικλή.
Καὶ γιατί νὰνε κλειγαίς;

Καὶ καθεὶς νὰ μὴ τὴ ξέρῃ
Παρὰ πότε χέρι, χέρι,
Ποῦ θὰ τὴν γεφανωθῇ,

Ποῦ τὸν πέρνου οἱ δικαί.

Ὡσὰν ὄρνιθο ἐδεκεῖ.

Καὶ ἂν ἡ νηὶ εἴνε κοῦτσῃ

Ἡ τυφλὴ ἢ κροαφλῃ,

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ἡ ἀκοὴ εἰς τὴ καρδίᾳ
 Ὅχι κλίσαι παρὰ ὀχτρία,
 Ἐχεις χρέος νὰ τὴν πᾶρης,
 Εἰδεμένη βγαίνουν οἱ δικοὶ
 Καὶ ἀρχινοῦν κατατρεγμούς
 Ὑβρισταὶ καὶ σκοτομούς.....

Περιγράφει ἔπειτα τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον προ-
 ἔρχεται ἐκ τοιούτων εἰδῶν γάμων, καὶ ἀκο-
 λούθως:

Τέτοια ἀπόκρυφα ἔχει ἡ φύσις
 Κι' ὁποῖος θέλει νὰ γνωρίσῃ
 Σκοτισμένα πάντα θρέσκει
 Καὶ μὲς τὴν ἀρχὴν τοὺς μνέσκει,
 Κρῖμα στὴν ἀλαζωνίᾳ
 Πῶχουμεν καὶ φαντασίᾳ
 Νάμεθα βαρβαρικοὶ
 Ἀγριοὶ καὶ λογικοὶ
 Ποῦτε στὴν Ἀμερικὴ
 Τὴν βαθεῖα ἐρημικὴ
 Τέτοια ἔθνη βρωμισμένα
 Εἶνε τώρα μακρυσμένα.
 Λοιπὸν, πᾶσι, καὶ οἱ τρόποι
 Ποῦνε στὴ λοιπὴ Εὐρώπῃ
 Νὰ γενοῦν πρέπει καὶ ἐδῶ
 Στὸ Νησάκι τὸ μικρὸ
 Κ' ἔτσι ὅλοι εὐτυχισμένοι
 Θέ νὰ ᾔνε οἱ πανδρεμένοι.

Ὁ Γρυπάρης θεβαίως εἶχε κλίσιν εἰς τὴν
 διδακτικὴν ποιήσιν, διό ἔκαμε πλῆθος Σατυ-
 ρῶν, ἐξ ὧν τινὲς εἶνε διδακτικώταται καὶ
 ἀξίαι ἀναγνώσεως. Καταφέρεται κατὰ τῶν τυ-
 ράννων, τῶν φιλαργύρων, τῶν προσκυνούντων
 τὰ πλούτη, τῶν ἀδικούντων, τῶν σωδομητῶν,
 τῶν κακῶν πολιτῶν, τῶν ἐγωϊστῶν, τῶν μὴ ἀ-
 γαπώντων τὴν μελέτην καὶ τὴν πρόοδον, τῶν
 ὑπερηφάνων καὶ ἄλλων πολλῶν μαστίγων τῶν
 κοινωνιῶν. Δυστυχῶς, ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο πε-
 πληρωμένος θλίψεων καὶ πικριῶν, διό καὶ
 πολλάκις ἡ Μοῦσα τῷ ἔδωκε δεινούς δι-
 στούς, δι' ὧν κατετόξευεν ἐκείνους, οἵτινες
 τὸν ἐβλαπτον. Ὁ Γρυπάρης ἐνίοτε ἐλησμονεῖ
 τὰς σκέψεις τοῦ διασῆμου Σατυρογράφου
 Μεντζίνη.

Ciaseun che vede farsi aperto e nudo
 Ciò che vorria nascosto, arma la mano
 Alla vendetta, e a te di sè fa scudo.

Tu, s'hai fior di giudizio intero esano
 E s'hai la penna di prudenza armata,
 D' veri nomi ti terrai lontano.

Ἐν Ζακύνθῳ ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς χρόνους
 του, ὁ κατ' ἐξοχὴν σατυρικός καὶ εἰς αὐ-
 τὸν ἀπέδιδόν πᾶσαν σάτυραν.

Εἶνε πρῶτον φανερό
 Καὶ πολλὰ συχαντερό
 Κάθε σάτυρα, ὅπου γένῃ
 Τὸ ὄνομά μου ἐμὲ νὰ βγαίῃ,
 Τὸ πῶς πάντα ἐγὼ τὴ κἄνω
 Κ' εἰς θρυσταὶ τὸν κόσμον θάνω.
 Ἰᾶς ὀρκίζω στὴ θρησκείᾳ
 Πῶς ἀφοῦ δὲν ἔχω αἰτία,
 Π' ἀνθρωπον δὲν σατυρίζω
 Καὶ κανένα δὲν ὑβρίζω
 (Μ' ὅλον ποῦμαι φυσικός
 ἔμπειρος σατυρικός) κλ.

Εἰς ἄλλο ποιημάτιον

Σατυρικός κοινῶς ὅλοι μὲ κράζουν.
 Δὲν λέγω πῶς δὲν ἔκαμα καμμία
 Τὴν ὥραν, ποῦ οἱ ἀνθρώποι μὲ πειράζουν
 Καὶ δίχως νὰ μιλῶ μοῦ δίνουν αἰτία.
 Ποῖος τοὺς εἶπε νὰ μὲ κατασπαράζουν
 Τὸν νοῦν, τὴ ψυχὴ καὶ τὴ καρδίαν,
 Καὶ ὡς κἄκιστον ἐχθρόν νὰ μὲ κυττάζουν
 Ν' ἀλησμονοῦν τὴ κάθε εὐεργεσία κτ.

Οἱ σάτυραί του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του
 ἦσαν ἄπειροι καὶ οὐχὶ ὅλαι ἀντεγράφτην
 μετὰ τῶν ἄλλων ποιήσεών του.

Ἐχω σάτυραις πολλαῖς γεναμέναις

Δι' ἐκείνους, ποῦ μ' ἐβλαψαν

Ὅμως δὲν ταῖς ἔχω δῶ μέσα γραμμέναις κλ.

Ὁ Γκιούστης συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι δὲν
 ἔχει ἀξίαν βιβλίον τι, se non rifa la gen-
 te. Τοιαύτης ιδέας ἦτο καὶ ὁ Γρυπάρης
 ὅστις ἤθελεν νὰ ᾔνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δι-
 δακτικός, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ τῶν ποιη-
 μάτων, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου
 του ἔτη. Ὅμως μετὰ τῶν ἀνεχδῶτων ὑπάρ-
 χουσι καὶ τινες σίλλοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 ἢ σάτυραι ἢ γελοιογραφίαι πολὺ αἰσχυραί.
 Πολλαὶ εἶνε, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, αἱ ἠθικαὶ
 σάτυραί του, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἤθελε ᾔνε ὠφέ-
 λιμος, καὶ τιμὴν νὰ περιποιῶν εἰς τὸν Γρυ-
 πάρην. Ἐκ τῶν σατύρων τούτων δὲν δημο-
 εῖομεν τώρα οὐδὲ περικοπὰς, ἐπειδὴ σκοπὸν
 ἔχομεν νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς πραγ-
 ματείαν φέρουσαν τίτλον. ἢ Σάτυρα ἐν
 Ζακύνθῳ. Ἡ Ζακύνθος διακρίνεται καὶ εἰς
 τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως Ὁ Κουτούζης,
 ὁ Σαβόγας, ὁ Σολωμός, ὁ Γαυζέλης, ὁ Αὐξέν-
 τής, ὁ Δαυιλάκης, ὁ Κατήφορος, ὁ Γεωρ-

ἵγιος Ρώμας, ὁ Πατρινός, ὁ Πελεκάτης καὶ
 ἄλλοι ἐγράψαν τινὰς καλὰς διδακτικὰς σα-
 τύρας. Ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου ὧν φύσει εὐ-
 φυῆς ἔχει ἐμφυτον καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦ-
 μα, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπους ἀκούει
 τις αὐθόρμητον τὸ ἰσπανικὸν ἐκεῖνο πνεῦ-
 μα picaresco καὶ τὸ esprit frondeur ἢ gau-
 lois τῶν Γάλλων.

Οἱ τόνοι τῆς Μούσης τοῦ Γρυπάρη δὲν ἦσαν μόνον ἐρωτικοὶ καὶ σατυρικοὶ, ἀλλὰ καὶ πατριωτικοί. Ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα δι' ἀργοῦ ἐρωτος ὥς φαίνεται εἰς διάφορα ποιήματα καὶ εἶχε προσέτι πόθον μέγιστον ἵνα ἐνωθῇ ἡ Ἐπτανήσος μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπεβίωσεν ὁμως πρὶν ἢ ἰδῇ τὴν ποθητὴν τοῦ Ἐνωσιν, καθότι τῇ 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1861 ἐγκατέλειπε τὸν κόσμον. Ἰδοὺ τίτλοι τινῶν τῶν πατριωτικῶν καὶ πολιτικῶν ποιημάτων του Περὶ Ἐλευθερίας, δι' οὓ χαιρεται ὅτι εἶχε φθάνει εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ἡ Ἐλευθερία—Ἡ ψευδοελευθερία—Ὁ μέγας ὄρκος τῶν Ἑλλήνων—Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, ἡ τὸ Συνταγμα τῶν Ἑλλήνων—Ἡ σύγκλητος—Εἰς τοὺς Γερουσιαστὰς Ἐπτανήσου—Διάφορα ποιήματα πρὸς τοὺς βουλευτὰς, γερουσιαστὰς τῆς Ἰονίου Πολιτείας, ἐτι δὲ πρὸς τὸν ἀρμοστὴν Νούγγετ—Κατὰ τοῦ Κώδικος—Πρὸς τὸν ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων—Κακοὶ νόμοι τῆς Ἐπτανήσου—Νουθεσία εἰς τὴν ἰονικὴν Κυβέρνησιν—Συμβουλαὶ εἰς τὸν Δημήτριον Σολωμὸν ἑπαρχον—Εἰς Γεώργιον Κομοῦτον—Κατὰ τῆς Μοναρχίας—Τὰ καταχθόνια ἔργατα—Πρὸς τοὺς Ἐκλογεῖς—Κατὰ τῶν Μεταρρυθμιστῶν—Ὑπὲρ τῶν Ῥιζοσπαστῶν—Κατὰ τῶν ζαχυνθίων δικαστῶν—Κατὰ τῶν μὴ ριζοσπαστῶν ἐπαρχῶν—Κατὰ τοῦ Ἀμερολήπτου—Κατὰ τοῦ Οὐέρδου—Παρατηρήσεις πρὸς τὸν ἀρμοστὴν—Πρὸς τὸν Γλάδστονα—καὶ διάφορα ἄλλα ποιήματα μετὰ ὅλα ριζοσπαστισμοῦ καὶ μίσους κατὰ τῶν καταχθονίων, τῆς Προστασίας ἐνίοτε δὲ καὶ περιφρονήτως κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Καὶ ὁ Γρυπάρης ἀνήκει βεβαίως εἰς τὴν παρελθούσαν ποιητικὴν γενεάν· καὶ οὗτος ἔψαλλε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος. Ὁ πατριωτισμὸς αὐτοῦ καὶ ὁ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρως εἶνε ἄγνωστος ὄντων τεθαμμένων ἐντὸς τοῦ συρραίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικὰ αὐτοῦ ποιήματα· εἰς ἃ ὁμως, δέον

νά θαυμάσωμεν μᾶλλον τὸν ἐνθουσιασμόν του.
Τῆς Ζακύνθου ἡ πατριωτικὴ ποίησις τῶν
χρόνων ἐκείνων, πράγματι ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ
καὶ ἀγνοῦ φιλοπατρίας, ἦτο ἐνθους. Αἱ ποιή-
σεις τοῦ Σολωμοῦ, Κάλθου, Τερτσέτη, Κ.
Ρώμα, εἶνε γνωσταί, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλ-
λων εἰσὶν ἐτι ἀγνωσταί, περὶ ὧν προσεχῶς.

Ἡ ποίησις τοῦ Γρουάρη διεκρίνετο διὰ τὴν φυσικότητα τοῦ αἰσθήματος εἰς τὰ ἐρωτικά, τὸ ὑγιὲς τῆς φαντασίας καὶ εὐγένειαν τῶν ἰδσῶν εἰς τὰ διδακτικά, τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικά. Γράφων μετεχειρίζετο πάντοτε σύγκραμα γλώσσης δημοτικῆς καὶ καθαρευούσης. Ὁ στίχος αὐτοῦ ἐστερεῖτο ἀρμονίας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ δὲν προσεῖχεν ἰδιαζόντως εἰς τὴν εὐρυθμίαν ἅμα δὲ καὶ φυσικὴν κατὰτάξιν τῶν λέξεων. Ἐν τῇ στιχουργίᾳ καὶ τῷ ὄφει παρημέλει τὴν τέχνην. Τέχνην δὲ ἐννοοῦμεν οὐχὶ ἐκείνην, ἥτις βλάπτει τῆς ἐκφράσεως τὴν ἀφέλειαν, ἀλλὰ ἐκείνην, ἥτις γεννᾶται αὐθορμήτως ἐν τῇ ψυχῇ ἀληθοῦς καλλιτέχνου, πρὸς ἀληθῆ διατύπωσιν τῆς ἰδέας καὶ πρὸς χρωματισμὸν τῆς ποιητικῆς ἐκφράσεως. Ἐγγράψε καὶ ἰταλικοὺς στίχους, ἀλλὰ ἀνεπιτυχῶς. Τῷ 1849, τύποις Κ. Ῥωσσολύμου, ἐξέδωκε τὸ πρῶτον φυλλάδιον τῶν ἐρωτικῶν λυρικῶν, φέρον τὸ ῥητὸν τοῦ Ὁμήρου «Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ θεοὺς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἶμας παντοίας ἐνέφυσεν». Τῶν λυρικῶν τούτων ἐξεδόθησαν διάφορα φυλλάδια. Τῷ 1852, τύποις Σ. Χ. Ῥαφτάνη, ἐξέδωκε φυλλάδιον διαφόρων διδακτικῶν ποιημάτων. Ὁ ἀξιότιμος αὐτοῦ υἱὸς Δημήτριος, εἶναι κάτοχος τριῶν βιβλίων τῶν χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ, εὐχῆς ἔργον ἦτο ἂν ἐδημοσιεύοντο τὰ ἐκλεκτότερα τῶν ἐρωτικῶν, διδακτικῶν καὶ πατριωτικῶν αὐτοῦ ποιήσεων.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

ΤΟ ΠΛΟΙΑΡΙΟΝ

ὄνειροπόλημα

(Κατὰ τὸ Ρωμουνικὸν τῆς Μαρ. Ροζέστη)

Ἐραυδομένη τὴν πρῶτην ταύτην ἐπὶ τοῦ παραθύρου μου, ἐκράτουν τὴν ἐπιστολὴν σου καὶ ἐσκέπτουμένη. Ὁὐ φοβῶ! φοβῶμαι, ἀλλὰ τί;

Εμπροσθεν ἐμοῦ ἔκειτο ὁ ὄρμος τῆς Νεαπόλεως ἀκτινοβολῶν διὰ μέσου τῶν δένδρων, ἀριστερόθεν, τὸ Παυσίλυπον καὶ τὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ἀρχαῖον σπήλαιον αὐτοῦ, ἐνθα πλανῶνται αἱ σκιὰ τοῦ Αὐγούστου, τοῦ Τιβερίου, τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Πολλίωνος. Ἀνωθεν τοῦ σπηλαίου ὁ τάφος τοῦ Βιργιλίου. Ἀριστερόθεν ἐμοῦ, ἐκπέμων τὸν σπειροειδῆ καπνὸν τοῦ διὰ μέσου τοῦ χιονώδους αὐτοῦ μανδύου, ὁ γηραιὸς Βεζούβιος ἀναμνήσκων τὴν Πομπηῖαν καὶ τὸ Ἡράκλειον.

Ἦμην θεθυσιμένη ἐντὸς τοῦ ὄνειροπολήματός μου, ὅταν πλοιάριόν τι, τοῦ ὁποῖου τὸ ἀναπεπταμένον λευκὸν ἰστίον ἐπλήρου ὁ ἄνεμος, ἐφάνη αἴφνης διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων. Χαῖρε, Παυσίλυπον, Βεζούβιε, Πομπηῖα! Χαῖρε ποιητὰ! χαῖρε ἱστορίᾳ! Ὀλοκλήρος ἡ ψυχὴ μου ὤρμησε πρὸς τὸ πλοιάριον ὅπερ τρέχει, τρέχει καὶ χάνεται, καθὼς πᾶν ὠραῖον καὶ καλὸν, συγκομίζον τὰς κλασικὰς ἀναμνήσεις μου εἰς τὰ λευκὰ πετρά του. Ἀλλ' εἰς μύτην ἔφυγε, τὸ τὸ βλέπω ἀκόμη, καὶ μόνον αὐτὸ βλέπω· πληροὶ ἄπαν τὸ πέριξ διάστημα, καὶ ἐξεγείρει ἐντὸς μου πληθὺν ἀναμνήσεων.

Παιδίον ὅτε ἤμην, εὔρον ἡμέραν τινὰ, ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ πατρός μου, ἐπιστολὴν μετὰ πρασίνης σφραγίδος ἧς ἡ εἰκὼν παρίστα πλοιάριον μὲ τὸ ἐξῆς σύμβολον·

«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος».

Παρεκάλεσα τὸν πατέρα μου νὰ μοὶ δώσῃ τὴν σφραγίδα, ἠρξάμην δὲ νὰ τὴν παρατηρῶ προσεκτικῶς, προσπαθοῦσα νὰ ἐννοήσω τὸ σύμβολον.

Ἦτο πλοιάριόν τι ὠραῖον ἐντὸς θαλάσσης τρικυμιώδους. Ἀλλ' ἐπεθύμουν τὴν θάλασσαν γαληνιωτέραν, χάριν τοῦ πλοίου, καὶ εἶπον εἰς τὴν μητέρα μου·

«Ὁ βίος δὲν εἶναι τοιοῦτος, μήτέρ μου;»

Ἡ μήτηρ μου ἐστέναξε θεωροῦσα τὸν πατέρα μου καθήμενον σκεπτικὸν καὶ τεθλιμμένον, ἐν τῷ θρονίῳ του. Ἀτυχῇ πάτερ! Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη τὸν εἶχε λυπήσῃ. Πόσον καλῶς ἔπραξα νὰ λάβω τὴν ὠραῖαν πρασίνην σφραγίδα!

Τρέχουσα μετέβην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου μας, ὄντος πλησιέστατα τῆς θαλάσσης, ἵνα ἀναζητήσω κογχύλια,

Πόσον ἡ θάλασσα, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἦτο γαλήνια! Ἐξεβάλομεν τὰ ὑποδήματά μας καὶ ἠρξάμεθα νὰ κτυπῶμεν τὰ μικρὰ κύματα μὲ τοὺς γυμνοὺς πόδας μας.

Εἶχον γονατίσει ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἵνα λάβω ὠραῖον τι ροδόχρουν κογχύλιον, ὅταν μικρὸν λευκὸν πλοιάριον

διήλθεν ἐμπροσθέν μας. Ἠγέρθη ἐν τῷ ἄμα, σείουσα τὴν θεβρεγμένην κόμην μου, καὶ ἐδείξα τὸ πλοιάριον εἰς τοὺς ἀδελφούς μου· ἀλλ' ἐκεῖνοι δὲν τὸ παρετήρησαν διότι ὁ μὲν ἀδελφός μου προσεπάθει νὰ ἐξάξῃ πάγουρον ἀπὸ τινος σχισμάδος βράχου, αἱ δὲ ἀδελφαί μου, μάρτυρες τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως τοῦ μικροῦ ζώου, ἐκρότουν τὰ χεῖρας. Ἐστράφην πρὸς τὸ πλοιάριόν μου, ἀκολουθῶν αὐτὸ ἀπλήττω· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἐνῶ ἐκεῖνο ὠλισθίανε ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἐθεώρησα τὸν κυανοῦν οὐρανόν, τὴν πρασίνην θάλασσαν, τὰ εὐθυμὰ παιδία, τὸν χρυσόνοντα τὰ πάντα ἥλιον· ἐβλεπον ἐμαυτὴν καὶ ἡσθάνομην ὅτι ἀπετέλουν μέρος ὅλου ἐκείνου.

Ἀπειρος εὐτυχία μὲ κατέκλυσε. Διὰ φυσικῆς συνένώσεως ἰδεῶν, ἐνεθυμήθην τὴν πρασίνην σφραγίδα καὶ τείνουσα τὸν δάκτυλον πρὸς τὸ φωτεινὸν πλοιάριον ὅπερ διὰ φουσκωμένου ἰστίου ἐταλαντεύετο νοητῶς ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀνέκραξα·

«Ναί, τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος!»

Βραδύτερον ἤμην εἰκοσάετις. Μέλλουσα νὰ λάβω ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἀποφασίζουσιν περὶ ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς μου, ἤμην εἰς τὸ παράθυρον τοῦ μικροῦ μου παραθύρου, ὅθεν ἐβλεπον τὴν θάλασσαν καὶ τὸν λιμένα.

Ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ἡ μήτηρ μου ἦτο χήρα, ὁ ἀδελφός μου καὶ αἱ ἀδελφαί μου ἦσαν διεσκορπισμένοι, ἐγὼ δὲ προσέκειτο νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν λιμένα ἢ ν' ἀντιμετωπίσω τὴν θύελλαν.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ οὐρανὸς ἦτο κατὰμεστος μεγάλων μελανῶν νεφῶν, τῶν ὁποίων ἡ σκιά, προεκτεινομένη ἐπὶ τοῦ λιμένος ἐθόλωνε ἔτι μᾶλλον τὴν θάλασσαν. Ἦτο γαλήνιος, γαλήνιος ὅπως ὁ θάνατος. Ταῦτοχρόνως ἔκορον τὸν ὑπόκαυτον μυκηθμόν τῆς θαλάσσης, ἥτις ἐξετείνετο ἐνώπιόν μου. Μέγιστα πρασινωπά κύματα, ἀναπηδῶντα ἀλλεπάλληλα καὶ ἀφρίζοντα, ἔνοιγον, μεταξὺ τῶν ἀθύσσοις, ὥσπερ νὰ καταπίωσι τὰ ἐμπιστευθέντα ἐκυτὰ εἰς τὸν Ὀκεανὸν πλοῖα· εἴτα αἴφνης, ἐγείρων τὸ γιγαντιαῖον στῆθός του, τὸ τέρας τὰ ἐξήμερσεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἀνεσκήρτησα καὶ ἐκύταξα τὸν λιμένα. Ἡ σκυθρωπὴ ἡσυχία τοῦ μ' ἐπάγωσεν. Ἀ! ἀνέκραξα, προτιμότερος ὁ Ὀκεανὸς μὲ τὰ μεγάλα καὶ ἀφρίζοντα πρασινωπά κύματά του! Καὶ ἐξέλεξα τὴν τύχην τοῦ πλοιαρίου λέγουσα·

«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος»

Ἡ νεῖνις, ἡ ἄλλοτε παιδίον, ἐγένετο μάμμη.

Ἀπό τινων στιγμῶν, ἔπαυσε νὰ γράφῃ, καὶ παρκτηρεῖ εἰς τὴν ὁδὸν—εἰς τὸ πλῆρες ἀλγηδὼν ἱστοριῶν βιβλίον τοῦτο, ὡς λέγουσι τὰ παιδιά—βιβλίον πάντοτε ἠνεωγμένον δι' ὄντινα θέλει νὰ ἀναγνώσῃ.

Πτωχὴ γυνὴ διέρχεται μετὰ νέου λίκνου· παιδία κυπῶσιν ἢ ὠθοῦσιν ἄλληλα. Μετὰ τινος στιγμῆς διαββαίνει ἀνὴρ ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του φέρετρον καὶ ἄδει ὑψηλοφωφῶνως δημοτικὸν ἄσμα·

«Ὁλοι αἱ γυναῖκες εἶναι κολακίαις».

Οἱ ἄνθρωποι δὲν δίδουσι προσοχὴν οὔτε εἰς τὸν ἄνδρα οὔτε εἰς τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ παρατηροῦσι προσωποδόφους τινὰς διερχομένους, οἵτινες ἄδουσι, ὠροῦνται καὶ χορεύουσι.

Ἡ μάμμη ἀναζητεῖ τὸ πλοιάριον, συλλογίζεται τὴν πρασίνην σφαγίδα, αἱ δὲ ιδέαι τῆς συγχέονται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς γέροντας. Καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ ψιθυρίζει·

«Πλοιάριον ἐντὸς τρικυμιώδους θαλάσσης, λίκνον, συμπλοκή, φέρετρον, ἔρως, ἄλγος καὶ ἐνίοτε ἀπόκρεω.

«Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος!»

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

διήγημα

(συνέχεια· ἴδε φυλλ. 23ον)

Ἀλλὰ τίς ἦτο ἡ Ἀναστασία; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἅπαν τὸ Φανάριον μιᾷ φωνῇ θ' ἀπεκρίνετο «ἡ Βασίλισσα τῆς καλλονῆς». Καὶ ὄντως ἡ κόρη αὐτῆς ἦτο μίξ ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων μορφῶν, ἃς ἡ φύσις ἐνίοτε πλάττει συνενοῦσα ἐν τῷ αὐτῷ σώματι τὴν πλαστικὴν ωραιότητα μετὰ τῆς ζωρότητος καὶ ἁρμονίας τοῦ χρωματισμοῦ. Καταγομένη ἐκ μεγάλης οἰκογενείας ἥς τὰ μέλη πολλάκις ἡγεμόνευσαν ἐν Μολδοβλαχίᾳ εἶχε μείνει ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὀρφανὴ καὶ κάτοχος περιουσίας ἀμυθῆτου. Μία γραῖα θεῖα τῆς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν τῆς συνελεσθεῖσαν ὑπὸ τῶν διασημοτέρων τότε ἐν Βυζαντίῳ σοφῶν καὶ διδασκάλων. Ἦδη δὲ ἡ Ἀναστασία ἦτο ἡ μᾶλλον ἐπιζήτητος τοῦ Φανηρίου νόμφη καὶ ὡς πρὸς τὰ κάλλη καὶ ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ ὡς πρὸς τὴν παιδείαν.

Μόνη ἐκάθητο τοὺς ἀγκῶνας στήριζοντα ἐπὶ τοῦ

παρθύρου καὶ ἀναπνέουσα τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνερχομένην δροσερὰν αὔραν καὶ ἐφάνετο βεθυθισμένη εἰς βαθεῖας σκέψεις, διότι τὸ βλέμμα τῆς ἦτον ἀπλανεὲς καὶ προσηλωμένον εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐκλείσε τὸ παρθύρον καὶ περιεπάτει μόνη ἐντὸς τῆς λαμπρῆς κεκοσμημένης αἰθούτης. Μετ' ὀλίγον ἐξαπλωθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου ἔλαβεν ἐκ τῆς τραπέζης τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδοθεῖσαν «Ἐρωσίλην» τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ Χορτάκη καὶ ἡνοίξε τὸ βιβλίον ὅπως ἀναγνώσῃ. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐν τῇ σημειωμένῃ σελίδι ἐνθα εἶχε διακόψει τὴν ἀνάγνωσιν εὔρε μίαν ἐπιστολὴν ἀπευθυνομένην πρὸς αὐτήν. Τὴν ἀπεσφράγισε καὶ ἀνέγνωσε

«Τί μοι καὶ τοῖς σοῖς ὄμμασι, τί μοι καὶ τῇ σῇ κόμῃ, κόρη τῇ Κύπριδι τὸ κάλλος ἰσότης; Οὐκ ἐμὴ χεσάμην αὐτοῖς οὐδὲ τῇ σῇ κόμῃ προσῆλθον. Πῶς οὖν τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς δορυάλωτος γέγονα, ταῖς δὲ σαῖς θριξίν ἰσχυρὸν δεδεμένος; Τῷ τῶν σῶν ὀμμάτων φωτὶ, τῇ τῆς σῆς ἡδύτητι μορφῇ ἀπαλλαχθὼν με τῶν ἀγγέλων κασιγνήτη. Καὶ σοὶ τῆς ἐμῆς καρδίας τὸ θυμίαμα προσοίσω καὶ σοὶ τῆς λατρείας τὸν λιβανωτὸν κατακαύσω.

Τὸν πόνον τὸν ἐμὸν πῶς ἂν ἀρηγησαίμην; Ἄλγος τῇ ἐμῇ ψυχῇ καταβέβηκε καὶ σκότος βαλὺ τὰς ἐμὰς ἀπεκάλυψε φρένας. Ἐρῶ καὶ κλαίω ἐρῶ καὶ στένω ἐρῶ καὶ θνήσκω. Λέξον μοι, βοῶπις ὄψω τρόπῳ τὰς σὰς ἐκφύγοιμι γοητείας, ὅπου τὸ τῆς ἐμῆς νόσου εὐρήσοιμι φάρμακον. Ἀνάστησόν με σὺ τῆς ἀναστάσεως ἐπώνυμε καὶ σὺ τοῦ ἱατροῦ ὁ ἱατρὸς ἔσῃ τῇ τῶν σῶν ἰῶσα θελήτῳ λαμπρότητι.

Μὴ μου θράσος καταγνώσης, ἀλλ' ἔρωτα μέγαν. Μὴ με τολμητὴν ἐκλέβῃς, ἀλλ' ἄρρωνα τῷ πάθει. Σύγγνωθι οὖν τῷ κακοδαίμονι τυφλῷ καὶ μὴ τὴν σὴν καρδίαν ὤμην ἀναδείξῃς, ἀλλὰ τῷ πόνῳ προσκλίνουσιν.»

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἥτις, ὡς ἀμείως ἐνόησατε, προήρχετο ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου, δις ἢ τρεῖς διηγήθη ἡ Ἀναστασία. Τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσως φαίνεται σήμερον ὀλίγοι σχολαστικὸν, ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πάντες οἱ πεπαιδευμένοι ἔγραφον μόνην τὴν Ἀττικὴν γλῶσσαν καὶ ἐπομένως τοῦτο οὐδόλως ἐφάνη παράδοξον τῇ Ἀναστασίᾳ.

Ἐκρότησε τὰς χεῖρας καὶ ἀμείως εἰς τὴν θύραν ἐπεφάνη ἡ Σοφία.

— Πῶς εὐρέθη ἐδῶ αὐτὸ τὸ γράμμα; ἡρώτησεν αὐστηρῶς ἡ Ἀναστασία.

— Ἡ θεοπαῖνις ἐσιώπα. Ἐρυθρὰ ὡς κερὰσιον δὲν κατάρθου νὰ εὐρῇ δικαιολόγησιν.

— Πᾶρε τὴν ὀπίσω καὶ φέρε τὴν εἰς ἐκείνον ποῦ σοὺ τὴν ἔδωκε. Πρὸς τὴν αὐτὴν μὴν ἐπαναληφθῇ.

— Ἡ θεοπαῖνις ἐξῆλθε λαβοῦσα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

3 0 1 3 7 8 0 4 1
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΕΙΑΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

τὴν ἐπιστολὴν.

Τί συνέβαινε ἄρα ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀναστασίας; Ποῖον ἰσχυρὸν πάθος ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀπωθήσῃ τὸν ὠραιότερον καὶ πλουσιώτερον ἐκ τῶν Φανκριωτῶν νεανιῶν; Μήπως μυχία τις ἀντιπάθεια ἐξ ἐκείνων αἵτινες αὐτομάτως γεννῶνται ἀλλ' οὐδέποτε καὶ αὐτομάτως παρέρχονται; Ἡ μήπως ἕτερον πάθος, ἕτερός τις ἔρως ἐπλήρου τὴν ἀλαζόνα καρδίαν της, ὥστε δὲν ὑπῆρχε τόπος διὰ τὸν Ἀλέξανδρον;

Ἄλλ' ἡ ἐσπέρα εἶχεν ἐπέλθει ἐκρινή, ἀνέφελος καὶ ἀστροφώτιστος ἐσπέρα. Ἀνὴρ εὐρὺν μανδύον περιβεβλημένος καὶ φανὸν κεκλυμένον κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του ὤθησε τὴν σιδηρᾶν κιγκλιδωτὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον. Ἐβόδιζεν ἀκροποδητεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων καὶ ἐπιμόνως ἐβόδιζεν ἐν τῷ σκότει τὸ βλέμμα του.

— Τίς εἶ; ἡκούσθη αἶφνης γλυκὺς ἤχος ἐκ τοῦ πλαγίου.

— Γιὸς τῆς ἀγάπης ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος καὶ ἀποκαλύψας τὸν φανὸν του διηύθυνεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φωνή. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτός κατηύγασαν τὸν κορμὸν ἐνὸς δένδρου καὶ ἐν ἐδώλιον καὶ τὴν εὐγενῇ καὶ ὑπερήφανον μορφήν τῆς καθημένης Ἀναστασίας.

— Πρὶν μοῦ εἰπῆς τὴν καλὴν ἐσπέραν, τῷ εἶπεν αὕτη, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τίς εἶσαι, πόθεν ἔρχεσαι καὶ τί ζητεῖς διαβαίνων καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς οἰκίας μου. Διὰ τοῦτο καὶ μόνον σοῦ ἔχω δώσει συνέντευξιν κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς νυκτός.

— Ὀνομάζομαι Δημήτριος Μακρὸς ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος. Ὁ πατήρ μου εἶναι ὀπλαρχηγὸς ἐν Ναυπλίῳ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἑνετῶν, δυσχερῶς δὲ πρὸς αὐτοὺς μ' ἔστειλεν ὅπως διαπραγματευθῶ τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν ἐντολὴν, ὅπως ἀναπαυθῶ ὀλίγον ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν μαχῶν, ἀλλ' εἶδον τῶρα ὅτι οὐδὲν εἶναι οἱ κίνδυνοι τοῦ πολέμου καὶ αἱ σφαῖραι τῶν ἐχθρῶν ἀπέναντι τῆς φλογὸς ἥτις ἐροίφθη ἐπ' ἐμοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἴδού σοι ἀπεκάλυψα πλῆρες τὸ μυστικόν μου εἶσαι εὐχαριστημένη;

Καὶ ἤρξατο ἀσπυρόμενος τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰσθηματός του. Παρτηρῶν τις αὐτὸν ἤθελεν ἀναγνωρίσει τὸν φουστανελλαφόρον, ὅστις τὴν πρῶην διήρχετο τῶν παραθύρων τῆς Ἀναστασίας.

Αὕτη δέ; Βεβουσιζμένη εἰς ἔκστασιν καὶ παραδεδωμένη εἰς ρεμβασμοὺς ἔλασε τὴν τραχεῖαν φωνὴν τοῦ καὶ ἠκραζέτο αὐτὸν διηγούμενον ποικίλας περιπετείας τοῦ βίου του. Τὸ πᾶν δι' αὐτὴν συνεκεν-

τροῦτο ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ καὶ ὑπὸ δένδρων περιπεπραγμένῳ χώρῳ, ἐν τῇ ἀνεπαισθήτῳ φωτιζομένῃ σκοτίᾳ ἐκείνῃ τῆς νυκτός ἐν τῷ ἀόριστῳ συναισθηματικῇ τῆς ἐφημέρου εὐδαμονίας.

Οὐδ' ἐλείψαν αἱ διαβεβαιώσεις τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτος. Ἄν οἱ ποιητὰι κατὰ τὰς ἐρωτικὰς συνδιαλέξεις ὥς περισπάνωσι, παρηνθέτουσι τὸσαύτην ποικιλίαν ἐκφράσεων καὶ ὕψος ἰδεῶν, τὸσαύτας τετορευμένους ἐκλεκτὰς καὶ εὐήχους λέξεις, τοῦτο πράττουσι διότι αἰσθάνονται τὴν ἀδυναμίαν νὰ παραστήσωσι τὴν γλυκύτητα ἐκείνην ἣν ἐνέχουσιν αἱ ἐκ τῶν χειλέων τῶν ἐραστῶν προφερόμεναι ἁπλᾶ καὶ κοινὰ πάντοτε φράσεις καὶ τὸν ἀνέκφραστον τόνον μεθ' οὗ αὐταὶ λέγονται. Δὲν θὰ πειραθῶμεν νὰ παραστήσωμεν αὐτόν· θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς τὸ νὰ ἤθελε τις διὰ τῆς σμίλης ἢ τῆς γραφίδος νὰ ἐκφράσῃ τὸν στεναγμὸν τῆς τεθλιμμένης καρδίας ἢ τὴν χρυσὴν ἀπήχησιν τῆς φωνῆς τοῦ μόλις τὰς πρώτας λέξεις ψελλίζοντος καὶ μονολογοῦντος νηπίου. Μόνον ἡ μουσικὴ δύναται νὰ ἐπέμβῃ ἐνταῦθα καὶ αὕτη μόνη κατορθοῖ διὰ τῶν τόνων αὐτῆς νὰ φθάσῃ τὴν ἀρμονίαν ἐκείνην καὶ νὰ κινήσῃ πάσας τὰς χορδὰς τῆς συγκινουμένης καρδίας.

Τὰ δὲ χεῖλη αὐτῶν, ἅτινα ἐπὶ μακρὸν ἀντήλλασσον μειδιάματα ἀντήλλαξαν ἤδη πυρέσσοντα τὸ πρῶτον φίλημα καὶ ἡ Ἀναστασία, ἡ ἀλαζὼν ἐκείνη κόρη, ἠσθάνθη ἐκυτὴν τοσοῦτον πρὸ τοῦ ἔρωτος ταπεινωθεῖσαν ὥστε τὸ φίλημα ἐκείνο τῇ ἐρχίνατο ὅτι ἐνεῖχε πολὺ πλεονα πικρίαν ἢ ἡδύτητα.

Ἡ ὥρα παρέρχεται ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ συνδιάλεξις αὐτῶν πάντοτε περὶ τὰ αὐτὰ περιτρεφόμενη καὶ ἐν τούτοις πάντοτε νέα.

— Ὁρκίσθητι, ἔλεγεν, ἡ Ἀναστασία, ὅτι ἀληθῶς ὁ ἔρως σου εἶνε τοσοῦτον σφοδρὸς ὅσον μοῦ τὸν περιγράφεις. Ὁρκίσθητι ὅτι οὐδέποτε δὲ μὲ λησμανήσης...

— Ναί, τὸ ὀρκίζομαι ἀπήντησεν ἐκεῖνος, τὸ ὀρκίζομαι εἰς τοὺς ἄνωθεν ἡμῶν λάμποντας ἀστέρας...

Καὶ ἔσπεψε πρὸς τὰ ἄνω τὰ βλέμματα, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πρώην ἀσροχίτωνος οὐρανοῦ εἶδε κινουμένους καταμέλανας ὄγκους ἀνὰ τὸν οὐράνιον θόλον.

(ἔπεται συνέχεια)

A. Σ. ΜΑΤΕΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Μιχαὴλ Ἀγγελὸς (Φ. Δι Μέντος).—Διονύσιος Γρυπάρης συνέχ. καὶ τέλος (Σ. Δε Βιάζης).—Τὸ πλεῖστον, ὄνειροπόλημα (Γ. Δ' Βαλαβάνης).—Ἀναστασία, διήγημα συνέχ. (Α. Μάτεσις).

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΚΑΥΟΚΕΦΑΛΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α1.Σ3.41.Φ6.0035